

Василь ПАРПАН

**НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК „ПРИРОДНІ РЕСУРСИ
УКРАЇНИ“** навч. пос. / П. С. Гнатів, П. Р. Хірівський,
О. Д. Зинюк та ін. — Львів: Камула, 2012. — 216 с.

На тлі глобалізації людської діяльності набувають нового значення національні аспекти природокористування. Для їх з'ясування та для збалансованого з потребами соціуму і можливостями біосфери використання природних ресурсів потрібні сучасні фахові підходи, нові акценти в діяльності, передусім спеціалістів-екологів.

Освіта у сфері екології та захисту довкілля повинна охоплювати всебічне вивчення різноманітних природних умов і природних ресурсів, зокрема відновних і невичерпних. Надмірна їх експлуатація і в Україні, й у світі загалом створює загрозу дестабілізації біосфери. В цьому контексті актуальним питанням є підготовка навчальної літератури. Досі в Україні спеціальних посібників чи підручників для екологів, які містили б узагальнені матеріали щодо природних багатств держави, стану її біотичних ресурсів та природного довкілля як особливого ресурсу людства, не було.

Тому цілком актуальною і своєчасною є поява підготовленого колективом авторів навчального посібника **Природні ресурси України**. Він призначений для магістерського курсу за напрямом „Екологія й охорона навколишнього середовища“ (спеціальність „Екологія навколишнього середовища та збалансоване природокористування“).

Мета курсу „Природні ресурси України“ — здобуття майбутніми фахівцями знань про суть і важливість природних ресурсів як основи соціально-економічного розвитку країни, екологічні принципи їх розумного та невиснажливого використання задля збереження здорового довкілля. Об'єкт курсу — всі види природних факторів і багатств, які сукупно утворюють природно-ресурсний потенціал України, а предмет — соціально-економічне значення природних умов і природних ресурсів, збереження їх середовищевірної і середовищестабілізаційної ролі у процесі використання.

Посібник має дві частини. У першій частині „Мінеральні, кліматичні й біотичні ресурси“ йдеться про загальні поняття щодо природно-

ресурсного потенціалу, геопросторове розміщення України, історію дослідження та дослідників українських земель. Детально описані ресурси мінеральні й сировинні, кліматичні та кліматогенні, рослинні й тваринні. Друга частина „Земельні, водні, рекреаційні й людські ресурси“ охоплює відомості про земельно-ресурсний потенціал, стан ґрунтів, моря, ріки, внутрішні води, перспективи рекреаційних ресурсів, принципи раціонального використання природних ресурсів України. Особливим розділом книги є аналіз людського потенціалу України і порівняння його з людськими ресурсами інших країн.

Структура розділів обох частин аналогічна і виправдана з огляду на призначення посібника: спочатку представлені особливості і стан ресурсу, далі — його значення, раціональне використання, заходи для відтворення. Автори вдало поєднують викладення теоретичних і практичних питань, залучений ними фактичний матеріал відповідно дозований і систематизований.

В посібнику вміщена значна кількість статистичного матеріалу, оригінальних ілюстрацій. Виклад матеріалу доступний і лаконічний. Мова тексту і стиль письма відповідають кращим зразкам наукової української мови та сучасним навчально-методичним вимогам. Посібник орієнтований на студентів, що здобувають кваліфікацію рівня „магістр“ за спеціальністю „Організатор природокористування“, проте буде корисний іншим фахівцям.

На наш погляд, не зайвим було би надати більше уваги національним традиціям ощадливого природокористування, а також туризму як сучасному перспективному напрямку використання природних ресурсів, питанням кадастру природних ресурсів, шляхам їх використання на основі міждержавних конвенцій і угод, до яких приєдналася Україна.

Розширення потребує розділ про багаті лісові ресурси, їх використання і відтворення, передусім у контексті національних програм збільшення лісистості території держави та її досвіду щодо того. Вагомим додатком був би іменний покажчик, оскільки автори подають дуже багато прізвищ учених-дослідників природних багатств України, зокрема і замовчуваних на догоду ідеологемам тоталітарних режимів минулого.

Загалом запропонований посібник відповідає загальнодержавному рівню, позаяк повністю охоплює програму дисципліни для магістрів-екологів, має рекомендовану тематику для практичного навчання, є багатий за змістом і добре скомпонований за структурою. Тому його слід поширювати у ВНЗ України й особливо у закордонній діаспорі та українознавчих установах світу, а також рекомендувати як додаткову навчальну літературу студентам споріднених з анотованою спеціальностей.